

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SPOR KULÜPLERİNİN FİNANSAL YAPISI VE RAPORLAMASINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Prof. Dr. Adnan SEVİM^a
Dr. Samet BÜLBÜL^b

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Mart 2022; 15 (1): 21-49*

ÖZ

2020 yılı başından itibaren Çin’de ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 yalnızca sağlık yönüyle değil, aynı zamanda başta ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler olmak üzere birçok yönden olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir. Pandemi sürecinin artan vaka sayıları ve önlenemeyen yayılımı, küresel bazda birtakım belirsizliklerinde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu olumsuzluk ve belirsizlikler tüm alanlarda olduğu gibi işletme faaliyetlerini ve finansal yapılarını derinden etkilemiş ve birçok yönüyle finansal tablolar üzerinde de olumsuz etkiler yaratmıştır. Pandemi süreci birçok alanda olduğu gibi spor kulüplerinin de faaliyetlerini olumsuz olarak etkilemiş, başta seyirci ve ürün satış gelirleri olmak üzere kulüplerin tüm gelirlerinde önemli bir azalmaya neden olmuş; bu durumda kulüplerin finansal tablolarına yansımıştır. Bu alanda hem Türkiye’de hem de tüm dünyada yaşanan gelişmeleri ele alındığında, sportif karşılaşmaların bir süre ertelenmesi, müsabakaların seyircisiz ya da çok düşük kapasite ile yapılmaya başlanması, kulüplerin gelirlerindeki çok büyük azalma nedeniyle yükümlülüklerini yerine getirmelerini güçleştirmiştir. Bu süreçte, kulüplerin finansal yükümlülüklerini yerine getirmeleri, zaten finansal güçlükler içinde bulunan kulüpleri çok ciddi boyutta zor durumda bırakmıştır. Aynı zamanda bu durum kulüplerin likiditesini bozmuş, nakit akışları üzerinde ciddi olumsuzlukları beraberinde getirmiştir. Nakit akışlarında meydana gelen bu olumsuzluklar, kulüp faaliyetlerinin sürdürülebilirliği ve borç ödeme güçlerini üzerinde çok önemli etkiler yaratmıştır. Bu çalışmada, pandemi sürecinden en çok etkilenen spor kulüplerinin finansal yapılarında ve likit yapılarında meydana gelen olumsuzluklar incelenmiş, olası riskler ele alınmış, bunun finansal yapıya ve raporlamaya etkisi analiz edilmiş ve öne çıkan hususlarla birlikte değerlendirilmelere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Likidite, Finansal Raporlama, Finansal Tablolar, Mali Analiz, Muhasebe Standartları.

JEL Kodları: G32, M40, M41.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Sevim, A., Bülbül, S. (2022). COVID-19 Pandemi Döneminin Spor Kulüplerinin Finansal Yapısı ve Raporlamasına Etkisinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 15 (1), 51-79.

* Makalenin gönderim tarihi: 01.06.2021; Kabul tarihi: 05.10.2021, iThenticate benzerlik oranı %13

^a Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, asevim@anadolu.edu.tr
ORCID: [0000-0002-0864-3719](https://orcid.org/0000-0002-0864-3719).

^b Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, samet.bulbul@anadolu.edu.tr
ORCID: [0000-0003-2795-4608](https://orcid.org/0000-0003-2795-4608).

THE ANALYSIS OF THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMICS ON THE FINANCIAL STRUCTURE AND REPORTING OF SPORTS CLUBS

ABSTRACT

Emerging in China at the beginning of 2020 and affecting the whole world since then, COVID-19 pandemics has brought negative effects not only on health, but also on many areas, exclusively on economic, social and cultural activities. The increasing number of cases and the unavoidable spread of coronavirus disease have caused some uncertainties on a global basis. These negativities and uncertainties have profoundly affected the business activities and financial structures, as in all areas, and have had negative effects on the financial statements in many aspects. The process has adversely affected the activities of sports clubs, as in many fields, and has caused significant decreases in all incomes of clubs – particularly in the numbers of spectators and in the revenues of product sales – and this condition has skeptically been revealed through the financial statements of the clubs. Considering these conditions, both in Turkey and all over the world, the postponement of sports events for a while, the fact that the competitions started to be held without spectators or with very low capacity have made it difficult for the clubs to fulfill their obligations due to the huge decreases in their incomes. Besides, these conditions have disrupted the liquidity of the clubs and have brought serious negative effects on their cash flows. The negativities in cash flows have a significant adverse effect on the sustainability of club activities and the financial competence of sports clubs. In this study, the negativities occurring in the financial structures and liquid structures of the sports clubs which were most affected by the pandemic conditions have been examined, possible risks for them have been discussed throughout the study, the negative effects of the conditions on the financial structure and reporting has been analyzed, and the evaluations have been included in the study, as well.

Keywords: Liquidity, Financial Reporting, Financial Statements, Financial Analysis, Accounting Standards.

JEL Codes: G32, M40, M41.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

The COVID-19 pandemics, which started in the People's Republic of China and spread all over the world, profoundly affects daily life and has negative effects on various fields. The World Health Organization's announcement of the virus to the world on January 30, 2020 and then its acceptance as a pandemics on March 11, 2020 are important turning points that change life individually and socially. The measures which are taken against the spread of the epidemic and which are taken to prevent its spread both in the world and in our country, have fundamentally affected human behaviour, and this has changed consumption habits, social relations and economic preferences in daily life. It is inevitable that the economic, social, cultural and technological happenings caused by the epidemic have negatively affected businesses and their activities. These happenings are seen as uncertainty in the markets, disruptions in supply chains, interruptions, delays in

production, fluctuations in demand, and decreases in sales and productivity. Sports clubs are at the forefront of the businesses which are most negatively affected by these happenings caused by COVID-19. The competitions postponed due to the epidemic and the sports activities that could not be held have caused the sports clubs to be deprived of their most basic revenues. This has caused significant uncertainties in the clubs' cash management, sustainability, operating processes, contracts, and predictions, and these have caused them to change their strategies. In this context, the financial reports, which reveal the clubs' activity results, financial situations, cash management and economic performances, best reflect the complex, uncertain and difficult to predict the new period, as in all economic activities in the process that emerged with the declaration of the pandemics. Therefore, the significant uncertainties created by the adverse effects of COVID-19 in the economic order in the financial reporting processes and systems of sports clubs in addition to revealing this new reality, also contain serious concerns about the issue of sustainability in the future.

Literature on Research

Academic studies on the economic impact of the COVID-19 pandemics period are not at the desired level since the subject is new, but studies on this issue continue to increase. This study aimed to analyze the adverse effects of COVID-19 on sports clubs and to examine those effects on their financial structure and reporting, through this analysis, it will contribute to other academic studies. In this context, previous data in the academic studies conducted in our country and their results is as follows:

Koçak and Kaya (2020) discuss the level of the negative impact of COVID-19 pandemics on athletes and the necessary precautions taken for starting of sports activities and organizations again in their compilation study titled "The Triangle of COVID-19 Pandemics, Sports, and Athlete: The Negative Effects and Some Recommendations".

Türkmen and Özşarı (2020) in their study called "COVID-19 Epidemic and Its Negative Effects on the Sports Industry", summarize the economic losses experienced by the sports industry and all sectors producing goods and services in these industries, and they make some suggestions about the challenging process in the future.

Göksel (2020) in the study titled "The Adverse Effects of the Coronavirus (COVID-19) Epidemic on Sports Organizations and the Normalization Process in Sports", deals with the economic effects and financial risks of the postponement or cancellation of sports organizations and makes suggestions authorized institutions/organizations for normalization.

Method of Research

The level of the negative impact of the COVID-19 pandemic period on football clubs could be obtained from the amounts expressed in the financial reports and their explanatory footnotes. The fact that sports clubs use a specific accounting period and the period end date in the financial statements is 31 May provide rather useful data for viewing those effects and make it easier to evaluate the negative effect of the pandemic period.

Since COVID-19 was accepted as a pandemics on March 11, 2020 and the subsequent preventive measures directly affected the normal activities of football clubs during the season, problems arising from the pandemic period can be easily seen in these reports. In this context, under the title of this study, the independent audit reports and annual report information for the year 2020 of the four great football clubs open to the public in the 2019/2020 Spor Toto Super League Cemil Usta season in our country and the great football clubs whose financial reports published abroad have primarily been obtained.

Based on the data obtained, financial data before and after the pandemics have been collected, and the negative effects of the disease on the financial structure and the differences in reporting have been analyzed by means of this data. The obtaining and the analysis of all data helps reach critical data for viewing the first impact of the COVID-19 pandemic period on financial reports and tracking these effects on the following quarterly reports, and it will also be a significant source for the studies to be done in the future. The financial reports of the football clubs to be examined for the purpose of the research have been obtained from the Public Disclosure Platform (PDP) in our country and from the investor relations sections of the web pages of the relevant enterprises. The financial reports belonging to foreign clubs have been accessed from each foreign club's own website, and in some cases, the reports have also been accessed from public platforms. While choosing the foreign clubs for the analysis, in particular, the release of the reports has been followed, and the reports in English have been preferred, and as a result, this study has accessed to the reports of 12 great clubs.

4 clubs selected from England are the ones that have just published their reports for the 2019-2020 period, and the other 4 clubs from Europe have been selected according to criteria which depend on both the time of publications and reporting in English. In this framework, the financial reports of 12 football clubs were analyzed by content analysis method, with the addition of clubs in various countries, 4 of which are in our country, and whose reports have just been published, and obtained data has been systematically brought together and the financial data has been summarized. The summary data collected within the scope of the study has been evaluated by financial analysis methods, the inferences have been made

regarding the results obtained, and with the explanations of COVID-19, some predictions for the future have also been included in the study. In addition, since the amounts taken from the financial reports are analyzed within the scope of ratio analysis, there is no need to convert them into TL and they have been transferred to the summary tables in their own currency.

Findings of Research

Due to the COVID-19 pandemics, social and economic activities have been adversely affected, and it was decided to postpone all leagues by the Ministry of Youth and Sports after 19.03.2020. On 28.05.2020, it was announced by the Turkish Football Federation (TFF) that the Spor Toto Super League would start again on 12 June, and the current competitions were postponed to later dates within the scope of preventive measures. As a result of these happenings, there were significant decreases in performance-based revenues and these revenues were delayed to the next period. In addition, despite the end of the 2019/2020 Spor Toto Super League Cemil Usta Season on 26.07.2020, the revenues related to the degree of completion of the league could not be recorded. In the postponed league, which was completed in July, the revenues of 8 football matches could not be recorded in the financial statements dated 31.05.2020 and were transferred to the next period.

Because of the COVID-19 pandemics and the happenings after that, considering the reporting dates, football club management, professional athletes and technical staff have not been paid completely. Due to COVID-19, the International Association of Football Associations (FIFA) released a circular numbered 1714 on 07.04.2020 and Turkish Football Federation defined the COVID-19 outbreak as ‘force majeure’ with a similar opinion on 08.04.2020. In this context, it recommended that both parties should work together to protect the interests of both the clubs and the athletes and reach a reasonable reduction in the contract price or postponement of the payment by mutual agreement. Within the framework of this decision, discussions are ongoing regarding the reduction in the wages and guarantee wage obligations of the athletes included in the assets of the balance sheet of the clubs and the contracts made with them, but as of the publication date of the financial report, no progress has been made and no agreement has been reached on those wages. In disputes arising from reasons such as disputes or termination of contract, in cases of receivables filed against the club within the body of FIFA, the proceedings are still in progress.

In the financial statements prepared for the continuity of clubs, it is seen that the increase in assets for the period slowed down due to COVID-19, but the increase in short-term financial liabilities accelerated. In this case, a club's working capital net turned negative and significant uncertainties began to appear in meeting short-term financial liabilities. In addition, when the

losses in own resources, current period and previous years are taken into account, according to Article 376 of the Turkish Commercial Code (TCC), there is a state of being deep in debt.

If the club managements' future expectations and cash flow plans are realized, it is considered that these negative effects and significant uncertainties will disappear for them. However, it is expected that the financial difficulties experienced by the clubs will be overcome through the measures taken by the clubs' managements and the breakthroughs to be accessed through additional revenues. As of 23.03.2020, it was announced by the Presidency that the loan principal and interest payments will be postponed and additional financial support will be provided for sports clubs whose cash flows have deteriorated due to COVID-19. Within the scope of the Economic Stability Shield Package declared in this announcement, meetings were held with the creditor banks and it was requested that the interest payments of the loans be postponed for 6 months. In addition, the club's negotiations with various banks on loan debts and their restructuring, as well as the request for restructuring tax debts are continuing.

The decrease in club revenues, the deterioration of cash flows, the existence of significant uncertainties regarding sports events and the inability to reasonably predict the negative effects on the financial statements of a possible second wave that may occur during the COVID-19 pandemic period required additional measures to be taken in terms of effective management of existing financial resources. In this context, additional decisions were taken to support all kinds of measures that increase additional revenues and create financial resources, keep current expenses at an optimum level and strengthen the financial structure. In addition, the wages of the athletes and the technical staff, and the rental wages of the athletes, which were accounted for in the 'Cost of Sales' account of the revenue statement for the period, were postponed to the next period due to the prolongation of the season until June and July and were accounted for by deferred following the periodicity principle.

The cessation of sports events caused significant losses in the broadcasting rights, sponsorship, naming rights and advertising revenues of the clubs. The negative effects on the accounting of these losses have the power to adversely affect the activities to be carried out in the future. In this context, these revenues corresponding to the deferred period are accounted for in the financial liabilities arising from customer contracts. In addition, the assumptions made about the financial situation and the estimations about the cash flows continue to be uncertain together with the happenings in the conjuncture. The closure of licensed product stores, the disappearance of stadium revenues, the lack of broadcasting revenues, fluctuations in interest and exchange rates have a negative impact on the borrowings of clubs, and they all have brought financial difficulties.

Conclusion

The recognition of COVID-19 as a pandemics and the preventive measures taken after it affected the economic life as in all areas around the world; businesses, institutions and organizations have faced some significant uncertainties. In this context, the postponement of national and international organizations and sports competitions, together with the suspension of sports activities by regulatory institutions such as FIFA and UEFA, caused deterioration in the financial structures and cash flows of football clubs in our country and in Europe. In this study, the financial statements and independent audit reports of 12 football clubs in Turkey and Europe for the period of 2019-2020 have been examined and the negative effects of the COVID-19 pandemic period have been evaluated. In addition, although it has not yet been released in Europe, through the release of the first quarter activity reports in our country dated 31.08.2020 after the pandemics, the data for this period has also been obtained and taken into account in the evaluations of this study.

Considering the effects on the financial structure and reporting of the 12 football clubs examined, the first thing that stands out is the negative change in cash and cash equivalents of these clubs. The amount of cash held before the pandemics decreased significantly after the pandemics. When we consider the deterioration of the cash flows of the enterprises, even if this condition is accepted as normal, the most significant issue of the future will be cash management and liquidity. In addition, the decreases in current assets were tried to be compensated by short-term borrowings and the working capital net was adversely affected and turned into negative. Therefore, in the normal activity cycle of the clubs; the decrease in working capital, which will help to carry out routine transactions and manage debtor relations, will greatly affect the short, medium and long-term decisions of clubs and a sustainable operating cycle, in addition to the problems of fulfilling their obligations. However, increases in both short-term and long-term borrowing amounts, while this is currently considered a requirement, the decreases in own funds emerge as a threat to the continuity and sustainability of the business in the future. As a matter of fact, this situation has also been expressed in the independent audit reports and it has been especially emphasized in the paragraph of the points that draw attention in the auditor's opinion.

In the activity reports analyzed, the decreases in revenues caused by the cessation of sports events and commercial activities have a negative effect on both the revenue amount and the profit/loss of the period. It has been observed that the revenues of almost all clubs decreased, and since the obligations arising from the contracts continue, the activities related to the period resulted in losses. In particular, considering the cumulative losses from previous years in clubs in Turkey, the magnitude and importance of

the risks that clubs face is even understood well. When the quarterly reports that ended after 31.08.2020 in our country are examined, It is seen that the negative effect in the annual reports dramatically continues, the decreases in assets, the increases in short and long-term liabilities continue, but there is not sufficient improvement in revenue and profitability.

In these days when the economic effects of the COVID-19 pandemic period continue to increase, as in other areas, the problems experienced by football clubs should be solved with long-term structural solutions rather than short-term ones, even if the pandemics is brought under control to a large extent, and crisis management policies should be emphasized. In this context, transparency and accountability of club activities, sharing information with a corporate management approach, efficient use of assets and resources, improving the financial situation following UEFA Fair Play criteria and providing a balanced budget will minimize the problems that could arise in such cases and create a sustainable solution, and it will contribute to the formation of the financial structure and operating cycle.

1. GİRİŞ

Çin Halk Cumhuriyeti'nden başlayarak dünyanın her tarafına yayılan COVID-19 salgını, günlük hayatı derinden etkilemekte ve farklı alanlara evrilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 30 Ocak 2020 tarihinde virüsü dünyaya duyurması ve devamında da 11 Mart 2020 tarihinde pandemi olarak kabul etmesi, bireysel yaşantıdan toplumsal yaşantıya hayatı dönüştüren önemli dönüm noktalarıdır. Gerek dünyada gerekse ülkemizde salgına karşı alınan önlemler ve yayılmasını önleyici tedbirler, öncelikle insan davranışlarını etkilemiş ve bu durum günlük yaşamdaki tüketim alışkanlıklarını, sosyal ilişkileri ve ekonomik tercihleri değiştirmiştir. Salgından kaynaklanan ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin işletmeleri ve onların faaliyetlerini olumsuz etkilemesi ise kaçınılmaz olmuştur. Söz konusu olumsuz gelişmeler, piyasalarda belirsizlik, tedarik zincirlerinde aksama, kesintiler, üretime yönelik gecikmeler, talepte meydana gelen dalgalanmalar, satışlarda ve verimlilikte azalış olarak kendisini göstermektedir. COVID-19'dan en çok etkilenen işletmelerin başında ise spor kulüpleri gelmektedir. Salgın nedeniyle ertelenen müsabakalar, yapılamayan sportif faaliyetler, spor kulüplerinin en temel gelir kaynaklarından mahrum kalmalarına neden olmuştur. Bu durum ise, kulüplerin nakit yönetiminde, sürekliliğinde, faaliyet süreçlerinde, sözleşmelerinde ve tahminlerinde önemli belirsizlikleri ortaya çıkarmış ve stratejilerini değiştirmelerine etki etmiştir. Bu kapsamda, spor kulüplerinin faaliyet sonuçlarının, finansal durumunun, nakit yönetiminin ve ekonomik performanslarının ortaya konulduğu finansal raporlar, pandemi ilanı ile birlikte gelişen süreçte, bütün ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi, yeni dönemin karmaşık, belirsiz ve tahmin yapmanın zor olduğu dönemi en iyi şekilde yansıtmaktadır. Dolayısıyla, COVID-19'un ekonomik düzende yarattığı olumsuzlukların, spor kulüplerinin finansal raporlama süreçlerinde ve sistemlerinde yarattığı önemli belirsizlikler, bu yeni gerçekliği gözler önüne sermenin yanında, ilerleyen zamanlardaki sürekliliğe yönelik ciddi endişeleri de bünyesinde barındırmaktadır.

2. COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN İŞLETMELER ÜZERİNE ETKİLERİ

COVID-19 pandemi döneminin oluşturduğu belirsizlik ortamı, daha öncesinde böyle bir olayla karşılaşılması ve geçmişte yaşanan krizlerden de farklı olması nedeniyle işletme faaliyetlerini ve süreçlerini birçok açıdan etkilemeye devam etmektedir. İnsanların tüketim ve satın alma davranışlarında meydana gelen değişiklikler, ekonomik tercihlerini de etkilediği için, kısa vadede beklenen nakit akışlarındaki bozulma, uzun vadede işletme faaliyetlerinin genel yapısını da bozmaktadır. Ayrıca, pandeminin ne zaman bitip de hayatın normale döneceği bilinmediğinden,

ekonomik döngü içerisindeki hammadde, tedarik zinciri, üretim, satış ve dağıtım kanallarındaki aksama ve gecikmeler, süreçteki belirsizliği artırmaktadır. Dolayısıyla, COVID-19 kaynaklı olumsuzluklar, piyasa düzenini bozmakta, arz ve talepte dalgalanmalara neden olmakta, verimlilikteki azalışla birlikte kapanan işletmeler hem müşteri hem de istihdam kaybına neden olmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası piyasalardaki bozulmalar ve borsalardaki sert düşüşler, yatırımların durmasına, sözleşme yükümlülüklerinin yerine getirilememesine, işsizliğin artmasına, iflasların yaygınlaşmasına ve finansal sistemin baskılanmasına neden olmaktadır (McKinsey ve Company, 2020, s.17).

2.1. İşletmenin Sürekliliğine Etkisi

COVID-19 pandemi döneminin neden olduğu ekonomik dalgalanmalar, işletme faaliyetlerinin sürdürülmesinde önemli riskler barındırmaktadır. İşletmelerin süreklilik esasına göre kurulması, sınırsız bir ömre sahip olması ve finansal tablolarını da işletmenin sürekliliği ilkesi uyarınca düzenlenmesi nedeniyle, söz konusu pandemi etkileri, en temel faaliyetlerin dahi yerine getirilememesine neden olabilmektedir. Bu durum ise, yaşanan şartları ve olayları birlikte ele aldığımızda, faaliyetler için uygun ortamın olmamasına, sürekliliğe yönelik ciddi şüphelerin varlığına ve bu olayların ve şartların neden olduğu belirsizliklerin finansal tablo dipnotlarında açıklanmasında etkili olmaktadır (AASB, 2020, s.52). Bu konuda yapılacak açıklamalar, eylem planları ve tamamlayıcı ilave bilgiler, yaşanan önemli belirsizliklerin etkileriyle işletme yönetiminin bunlara karşı yaptığı muhakeme ve değerlendirmeleri içermelidir (Adana ve Özbirecikli, 2020, s.21). Ayrıca, dipnotlarda, geçmiş dönemlerde yaşanan ve cari döneme etki eden değişikliklerin ve likidite riskinin nasıl değerlendirildiği, risk değerlendirme prosedürlerinin ve bu risklere verilecek karşılıkların niteliği ile finansal tablolar üzerindeki etkilerine yönelik kapsamlı değerlendirmeler de yapılmalıdır (BDS 570, md.10-11)

COVID-19 işletmeler üzerindeki etkisi, işletmelerin faaliyet konusuna ve içinde bulunduğu sektöre göre değişmektedir. Genel anlamda, likidite düzeyi düşük, nakit akışında problem yaşayan, yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanan ve salgına karşı alınan önlemlerin doğrudan etkilediği sektörler faaliyetlerini devam ettirmekte zorlanmaktadır. Bu işletmelerin pandeminin olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla; risk faktörlerini ve olası sonuçlarını göz önünde bulundurması, ekonomik konjonktüre göre politika ve varsayımlarını gözden geçirmesi gerekecektir. Ayrıca gelecekte alınacak tedbirlere yönelik eylem planlarını hazırlaması ve taahhütlerini yerine getirmesinde alternatifler süreçler izlenerek ihtiyatlılık kavramı gereği bazı önlemleri hayata geçirmesi önemli olacaktır (Mazars, 2020, s.47). Bu kapsamda, belirsizlik şartlarındaki sürekliliğe ilişkin yapılacak önemli değerlendirmeler ve alınacak kararlar, finansal durumun ve

performansın anlaşılmasına ve tüm paydaşların ihtiyaç duydukları finansal bilgilere ulaşmasına katkıda bulunacaktır.

2.2. Muhasebe Tahminlerine Etkisi

COVID-19'dan kaynaklanan belirsizliklerin etki ettiği en önemli konuların başında muhasebe tahminleri, politikaları ve bütçe gelmektedir. Geleceğe ilişkin tahminlerin sağlıklı yapılamaması, yatırımların öngörülememesi, politika ve prosedürlerin belirlenememesi, muhasebeleştirme ve ölçümlerde önemli zorlukları beraberinde getirmektedir (Türkmen ve Özşarı, 2020, s.22). Varlıklardaki değer düşüklüğünün tespiti, şerefiye değer düşüklüğü testi, değerlendirme işleminde kullanılacak iskonto oranlarının belirlenmesi, ertelenmiş vergi varlığı ve varlıkların geri kazanılabilir tutarının tahmini gibi konularda yaşanan problemler, işletmelerin yaşamış olduğu ekonomik belirsizliğin yansımaları olup politika ve varsayımlardaki değişiklikleri doğrudan etkilemektedir (TMS 8, md.28). Sunulan ürün ve hizmetlerin arz ve talebinde meydana gelen dalgalanma ile tahminlerdeki değişikliklerin neden olduğu etkiler, finansal tablolar düzenlenirken ilave açıklamaların yapılması ve dipnotlarda detaylı bilgilerin verilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, raporlama tarihinde, finansal bilgi kullanıcılarına, belirsizliğin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak şekilde bilgilerin verilmesi ve tahmin ve varsayımlardaki önemli etkilerin açıklanması, işletmeler açısından göz önünde bulundurulması gereken konular arasında yer almaktadır.

2.3. Gerçeğe Uygun Değer Ölçümüne Etkisi

İşletmeler açısından, bir varlığın veya borcun gerçeğe uygun değerinin tespiti, ölçüm tarihi itibarıyla piyasa şartlarına göre yapılmakta ve değerlendirilmektedir. Söz konusu değer işletmeye özgü bir ölçüm olmaması ve tamamen piyasa şartlarına göre belirlenmesi ise, piyasadaki bilgilerin ve fiyatın belirlenmesi ile mümkün olabilmektedir. Nitekim TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü standardı, bu değeri, “Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır.” şeklinde ifade etmektedir (TFRS 13, md.20). Ancak, normal piyasa şartlarına gerçekleşen bu durum, günümüz şartlarında daha önce karşılaşmadığımız COVID-19 pandemisi için geçerli olmamakta, işletmeler açısından değer tespitinde zorluklar ortaya çıkarmakta ve varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerinin ölçümünde kullanılan varsayımlarda değişikliklere neden olmaktadır. Öncesinde kullanılan ve gerçeğe uygun değer hiyerarşisinde yer bulan etkiler, COVID-19 pandemisi nedeniyle anlamını yitirmiş, ani değer artışı ya da azalışı oluşmaya başlamış ve bu durum yeni varsayımların geliştirilmesine kaynaklık etmiştir (Bayraktar, 2020, s.11). Söz konusu tahminler ise, farklı senaryoların revize

edilmesi, değişikliklerin finansal tablolara etkisinin analiz edilmesiyle riskten korunma muhasebesi çerçevesinde yeniden değerlendirilmektedir.

2.4. Kiralama İşlemlerine Etkisi

Kiralama işlemlerini, finansal raporlama standartları kapsamında ele aldığımızda, kiracı konumundaki işletmenin sahip olduğu kullanım hakkının, değer düşüklüğü konusunda değerlendirmeye tabi tutulması ve varsa bu değer düşüklüğünün tespiti gerekmektedir. Aynı şekilde, kiraya veren açısından da, söz konusu dayanak varlığın bir bölümünün, talebe bağlı olarak azalması ve kiralama bedellerinin önemli oranlarda düşmesi durumunda değer düşüklüğü olup olmadığının tespiti yapılmalıdır. Kiralama işlemleri konusundaki diğer işlemler, borçlanma araçlarının maliyetlerinde meydana gelen değişimler, kredi notlarında yaşanan düşüşler ve kiralama süresi boyunca elde edilmesi beklenen gelirlerdeki değişimleri kapsamakta ve yapılan sözleşmelerin yeniden ele alınarak değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Kiralama işlemlerinde, COVID-19 nedeniyle oluşan problemleri çözüme kavuşturmak için Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından alınan geçici nitelikli bir karar, sadece kiracılar yönüyle bir imtiyaz sağlamıştır. Bu imtiyazla birlikte, kurul, sözleşme kapsamındaki kiralamalardaki indirimleri, kullanım varlığı ve kiralama yükümlülüğünde yeniden ölçümün dışında tutmuş, bu konuda bir muafiyet getirmiş ve dolayısıyla kolaylaştırıcı uygulamayı isteğe bağlı bir seçenek olarak sunmuştur. Bir diğer ifadeyle, COVID-19 pandemi dönemi nedeniyle kısa vadeli olmak şartıyla, kiracılara, kira ödemelerine ara verme, kiralari erteleme, değişken ödeme yapma ve kiralari revize etme imtiyazı tanınmış ve kolaylaştırıcı hükümlerle değerlendirmelerine izin vermiştir (PWC, 2020, s.28).

2.5. Raporlama Döneminden Sonraki Olaylara Etkisi

İşletmelerin finansal tabloları, özel bir hesap dönemi olmadığı sürece, 31 Aralık tarihinde sona ermekte ve dönem içerisindeki ekonomik faaliyetlerin etkileri finansal raporlarda ifade edilmektedir. Finansal tabloların yıllık olarak düzenleniyor olması, dönem sonuna kadar olan etkileri göstermenin yanında, raporlama döneminden sonra meydana gelen ya da gelmesi muhtemel olayların etkilerini de ayrı olarak açıklamayı gerektirmektedir. Bu kapsamda, COVID-19'un, 31 Aralık 2019 tarihinden sonra pandemi olarak kabul edilmesi, pandemi etkisinin finansal tabloların tarihi ile bağımsız denetim raporu tarihi arasında görülmesi, işletmeleri raporlama tarihinden sonra meydana gelen bir olay kabul ederek özel bir açıklama yapma konusunda tereddütte bırakmıştır (KPMG, 2020, s.91). Ancak, bu konuyla ilgili TMS 10 Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar standardına bakıldığında, COVID-19 pandemisinin 31 Aralık 2019 tarihinde sona eren finansal tablolardaki etkisi, işletmenin bundan etkilenme düzeyine, bu

etkinin önemliliğine ve muhtemel etkilerinin düzeltme gerektirip gerektirmediğine göre şekillenecek ve dipnotlarda açıklama yapmayı gerektirecektir. Nitekim standartta, “Raporlama döneminden sonraki olaylar, raporlama dönemi sonu ile finansal tabloların yayımlanması için onaylandığı tarih arasında işletmenin lehine ya da aleyhine meydana gelen olaylardır. Bu kapsamda iki tür olay tanımlanabilir:

- (a) Raporlama dönemi sonu itibarıyla mevcut olan durumları teyit eden olaylar (raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektiren olaylar) ve
- (b) Raporlama döneminden sonra ortaya çıkan durumları gösteren olaylar (raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylar).” (TMS 10, md.3).

Yukarıda ifade edilen finansal raporlama standardı çerçevesinde, 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla, işletmelerin pandemi etkisine doğrudan maruz kalmamaları ve bunun da finansal raporlara etki etmemesi nedeniyle, bu durum düzeltme gerektirmeyen bir olay olarak kabul edilmektedir. Ancak, işletmelerin Çin ile doğrudan ticaretinin, mal ve hizmet alışverişinin olması ve bu pandemiden doğrudan etkilenmesi halinde; işletmelere etkilerinin önemli düzeyde olması, yapılan muhakemeleri gözden geçirmeyi gerektirmesi, tahmin ve değerlendirmeleri etkilemesi ve öngörülen muhtemel etkilerin gerçekleşmesi, düzeltme gerektiren olayların finansal tablolardaki etkisini yeniden ele almayı zorunlu kılacaktır. Dolayısıyla, COVID-19’un düzeltme gerektirmeyen bir olay olarak kabul edilmesinin sonucu olarak, işletmelerin varlık ve yükümlülükleri 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla ölçülen değerlerle raporlanacak, bu tarihten sonra meydana gelecek olayların finansal raporlara etkisi dikkate alınmayacak ve sadece mevcut raporlardaki dipnotlarda ilave bilgilerin açıklanması yeterli kabul edilecektir (İSMMMO, 2020, s.40; TÜRMOB, 2020, s.29; ISCA, 2020, s.37).

Raporlama döneminden sonraki olayların finansal tabloların denetimine etkisi dikkate alındığında, finansal tablolarda açıklanan bilgiler ve bununla ilgili dipnotların yanında, pandemiden kaynaklı önemli belirsizlikleri vurgulamak amacıyla “*Dikkat Çekilen Hususlar*” paragrafının bağımsız denetim raporuna eklenmesi gerekecektir. Ayrıca, söz konusu etkiler, işletmenin sürekliliğine ilişkin olası belirsizlikleri daha da artırıyor ve yapılan muhakemelerin gözden geçirilmesini zorunlu kılıyorsa, işletme bünyesindeki risk analizi ve değerlendirme komitesinin bu konuyla ilgili çalışmalarının faaliyet raporlarına eklenmesi, finansal bilgi kullanıcıları açısından faydalı olabilecektir (Koç, 2020, s.8).

3. COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SPOR KULÜPLERİNE ETKİSİ

COVID-19 pandemi dönemi beraberinde gelen önleyici tedbirler, kısıtlamalar ve uygulanan politikalar birçok işletmenin faaliyetlerini etkilemiş olmakla beraber, spor kulüplerini diğerlerinden daha fazla ve doğrudan etkilemiş, kulüp faaliyetlerini ise neredeyse durma noktasına getirmiştir. Kamu otoritelerince uygulanan karantinalar, kalabalık ortamlardan uzak durma çağruları ve toplanma yasakları, geniş çaplı katılımı faaliyetlerini yürüten spor kulüplerini ciddi şekilde etkilemiş, onları baskı altına almış ve bu kararların neticesinde kulüplerin gelirleri ani şekilde azalmıştır. Sözleşmeden kaynaklı yükümlülüklerin devam etmesine rağmen, gelirlerin azalması ve bundan kaynaklanan kayıpların neden olduğu likidite ve nakit akış problemi ise, kulüplerin sermaye gereksinimlerini artırmanın yanında, zor duruma düşmelerine de neden olmuştur (Deloitte, 2020, s.55). Dolayısıyla, nakit akışları bozulan, kar elde edemeyen ve yetersiz nakitle karşı karşıya kalan spor kulüpleri, işletmelerini hayatta tutabilmek maksadıyla, mevcut giderleri azaltma, maliyetleri kontrol altına alma, kısa vadeli yükümlülükleri yeniden yapılandırma ve gerekmedikçe harcama yapmama yönünde tedbirlerle çözümler üretmişler bu süreçten en az hasarla çıkmanın yollarını aramışlardır(ICAEW, 2020, s.49).

Spor kulüplerini doğrudan etkileyen müsabaka ertelemeleri ve iptalleri, kulüplerin sportif faaliyetlerini etkilemenin yanında, yayın, sponsorluk, reklam ve maç günü gelirleri gibi önemli gelir kaynaklarının ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Bunlara ek olarak uluslararası turnuvaların da yapılamaması, COVID-19'un beraberinde getirdiği ekonomik ve sosyal sorunlarla birleşince, gerek ülkemizde gerekse yurtdışındaki spor kulüpleri, beklenen gelirlerden mahrum kalmışlardır. UEFA nezdinde yapılan turnuvalardaki sponsorluk ve yayın gelirlerinin yaklaşık %80'lik kısmının, katılımcı ülkelerin federasyonlarıyla paylaşılıyor olması, takımların galibiyetle ve beraberlikle sonuçlanacak müsabakalardan elde edecekleri gelirler göz önünde bulundurulduğunda, spor kulüplerinin çok yönlü kayıplarının derecesi daha iyi anlaşılmaktadır. Spor endüstrisindeki profesyonel ve amatör nitelikli sportif faaliyetlerin, bu önemli gelir kaynaklarından yoksun kalmasının, onların faaliyetlerini sürdürmesinde birçok sorunla baş başa bırakacağı gerçeğinden hareketle, yaşanabilecek kayıpların ve muhtemel zararların rekor seviyelerde olması kaçınılmaz hale gelmiştir (Akkaş, 2020, s.19). Dünya çapında, spor endüstrisinin COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşadığı kayıpları gösteren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Spor Endüstrisinin Dünya Genelindeki Hasılat (Milyar Dolar)

YILLARA İLİŞKİN BİLGİLER	(Milyar Dolar)
2019'daki Hasılat	129,0
2020'de COVID-19 Öncesi Tahmini Hasılat	135,3
2020'de COVID-19 Düzeltmesinden Sonraki Tahmini Hasılat	73,70

Kaynak: (Gough, 2020, s.41).

Spor kulüpleri, sportif faaliyetler dışındaki gelirlerini artırmak ve yeni gelir kaynakları yaratmak için iktisadi işletmeler kurarak mal ve hizmet üretiminde bulunmaktadır. Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve sportif faaliyetleri en iyi şekilde değerlendirerek gelir elde etmek amacıyla kurulan bu gelir kalemleri; stadyum gelirleri, tesis ve kira gelirleri ve logolu/lisanslı ürün satış gelirlerinden oluşmaktadır. COVID-19 pandemi döneminde müsabakaların ertelenmesi ve iptaliyle başlayan süreçte, bu iktisadi faaliyetler de etkilenmiş, birçok tesis ve mağaza karantina önlemleri kapsamında faaliyetlerini durdurmuştur. Bu durumdan etkilenen Avrupa futbol liglerinin 2019-2020 sezonundaki tahmini gelir kayıplarını gösteren tablo aşağıdaki şekildedir:

Tablo 2: Avrupa Liglerinin Tahmini Gelir Kayıpları (Milyon Avro)

ÜLKE	Maç Günü Gelirleri	Yayın Geliri	Ticari Gelirler
İngiltere	180	800	300
İspanya	170	600	200
Almanya	140	400	250
İtalya	100	450	150
Fransa	60	200	140

Kaynak: (Lange, 2020, s.20).

Spor kulüplerinin sözleşme yükümlülükleri devam ederken, müsabakaların yapılamaması, birincil olarak maç günündeki bilet gelirlerini etkileyeceği ve seyircisiz bir ortamda reklam ve sponsorluk gelirleri de elde edilemeyeceği için, önemli gelir kaynaklarında öngörülmesi zor maddi bir kayıp yaşanacaktır. Bunun yanında, kulübün idari faaliyetlerinin devam ediyor olması, finansal yükümlüklerini yerine getirme, sporculara sözleşmeden kaynaklı ücret ödemelerini yapma ve finans kurumlarına olan borçları ödeme konusunda ciddi problemlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla, mevcut yapıda dernek-şirket arasındaki ilişkili taraf problemleri, kaynakların verimli kullanılamaması, geçmiş yıllardan biriken zararlar, sermaye kaybı ve borca batık olma durumu, kulüp gelirlerinin giderlerini karşılayamamasına neden olmaktadır. Bu durumda, finansal yükümlülüklerin yerine getirilmesinde yaşanan zorluklar ve UEFA Fair Play

Kriterlerini karşılamadaki sorunlar, COVID-19 pandemi dönemi ile birleşince, var olan problemler daha katlanılmaz hale gelerek kulüplerin sürekliliğini derinden sarsmış ve sürdürülebilir yapıdan uzaklaşılmasına neden olmuştur. Çalışmanın konusunu oluşturması açısından, burada bahsedilen söz konusu etkiler ilerleyen başlıkta futbol kulüpleri üzerinden incelenecektir.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE LİTERATÜRDEKİ ÇALIŞMALAR

Bu başlıkta, COVID-19 pandemi döneminden en çok etkilenen işletmelerin başında gelen spor kulüplerinin finansal raporlarından elde edilen bilgilere yönelik olarak; araştırmanın amacına, önemine, kapsamına ilişkin açıklamaların yanında, veri toplama yöntemine ve elde edilen bilgilerin analiz sürecine yer verilecektir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

COVID-19 pandemi döneminin futbol kulüplerini etkileme düzeyi, finansal raporlarda ifade edilen tutarlar ve bunların açıklayıcı dipnotlarından anlaşılmaktadır. Spor kulüplerinin özel bir hesap dönemi kullanması ve finansal tablolarındaki dönem sonu tarihinin 31 Mayıs olması, söz konusu etkileri görmek açısından oldukça yararlı bilgiler sunmakta ve pandemi dönemi etkisinin görülebilmesini kolaylaştırmaktadır. COVID-19'un 11 Mart 2020 tarihinde pandemi olarak kabul edilmesi ve devamında önleyici tedbirlerin alınması, futbol kulüplerinin sezon içerisindeki normal faaliyetlerini doğrudan etkilediği için, pandemi dönemi kaynaklı problemler bu raporlardan rahatlıkla görülebilmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın bu başlığında, öncelikle, ülkemizde 2019/2020 Spor Toto Süper Lig Cemil Usta sezonundaki halka açık dört büyük futbol kulübü ile yurtdışında finansal raporları yayımlanan büyük futbol kulüplerinin 2020 yılına ilişkin bağımsız denetim raporları ve faaliyet raporu bilgilerine ulaşılmıştır.

Elde edilen bu bilgilerden hareketle, pandemi öncesi ve sonrasına ilişkin finansal bilgiler toplanmış, finansal yapıda meydana getirdiği etkiler ile raporlama konusunda ortaya çıkan farklılıklar analiz edilmiştir. Bütün bu bilgilerin toplanması ve analiz edilmesi, COVID-19 pandemi döneminin finansal raporlar üzerindeki ilk etkisini görmek ve devamındaki çeyrek dönemlik raporlarda bu etkilerin izini sürmek açısından kritik bilgiler içermekte olup, yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi açısından da önem arz etmektedir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma amacına yönelik olarak incelenecek futbol kulüplerinin finansal raporları, ülkemizde Kamuoyu Aydınlatma Platformu (KAP) üzerinden ve ilgili işletmelerin internet sayfalarında yer alan yatırımcı ilişkileri

bölümünden elde edilmiştir. Yurtdışındaki finansal raporlara ise her kulübün kendi internet sitesinden ulaşılmış olup, bazı durumlarda, kamuoyuna açıklanan ortak platformlardan da raporlara erişim sağlanmıştır. Özellikle yurtdışındaki kulüpler seçilirken raporların yayınlanması takip edilerek bunların arasından İngilizce raporlama yapanlar tercih edilmiş ve sonuç olarak 12 büyük kulübün raporuna erişim sağlanabilmiştir. İngiltere’den seçilen 4 kulüp 2019-2020 dönemine ait raporunu yeni yayınlayanlar olup Avrupa genelinden alınan diğer 4 kulüp ise hem yayınlama zamanı hem de İngilizce raporlama kriterine göre seçilmişlerdir. Bu çerçevede, aşağıdaki tabloda yer alan ve raporları henüz yayınlanan, 4’ü ülkemizde olmak üzere çeşitli ülkelerde olan kulüplerin de eklenmesiyle toplam 12 adet futbol kulübünün finansal raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, veriler sistematik olarak bir araya getirilmiş ve bu finansal bilgiler özetlenmiştir. Çalışma kapsamında toplanan bu özet bilgiler, finansal analiz yöntemleriyle değerlendirilmiş, elde edilen sonuçlara ilişkin çıkarımlar yapılmış ve COVID-19’a ait açıklamalarla geleceğe yönelik öngörülere de yer verilmiştir. Ayrıca, finansal raporlardan alınan bu tutarlar oran analizi kapsamında inceleneceği için TL’ye çevirmeye gerek duyulmamış ve kendi para birimleri ile özet tablolara aktarılmışlardır.

Tablo 3: Araştırma Kapsamında İncelenecek Spor Kulüpleri Listesi

SIRA	ÜLKE	SPOR KULÜBÜ	RAPOR TARİHİ
1	Türkiye	Beşiktaş	31 Mayıs 2020
2	Türkiye	Fenerbahçe	31 Mayıs 2020
3	Türkiye	Galatasaray	31 Mayıs 2020
4	Türkiye	Trabzonspor	31 Mayıs 2020
5	İngiltere	Manchester United	30 Haziran 2020
6	İngiltere	Celtic	30 Haziran 2020
7	İngiltere	Everton	30 Haziran 2020
8	İngiltere	Rangers	30 Haziran 2020
9	İtalya	Juventus	30 Haziran 2020
10	İtalya	Inter	30 Haziran 2020
11	Fransa	Olympique Lyonnais	30 Haziran 2020
12	Almanya	Borussia Dortmund	30 Haziran 2020

4.3.Literatürdeki Çalışmalar

COVID-19 pandemi döneminin ekonomik etkisi ile ilgili akademik çalışmalar, konunun yeni ve güncel olmasından da hareketle, istenilen seviyede değildir ancak bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmada ise, COVID-19 etkisinin spor kulüpleri açısından araştırılmasının,

finansal yapıya ve raporlamaya etkisinin incelenmesinin akademik çalışmalara katkıda bulunacak şekilde literatüre kazandırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, ülkemizde yapılan akademik çalışmalara ve bunların sonuçlarına ilişkin bilgiler aşağıdadır:

Koçak ve Kaya (2020) “COVID-19 Pandemisi, Spor, Sporcu Üçgeni: Etkilenimler ve Öneriler” adlı derleme çalışmalarında, sporcuların COVID-19 Pandemisinden etkilenme düzeyini, sportif faaliyetlerin ve organizasyonların yeniden başlayabilmesi için gerekli önlemleri ele almışlardır.

Türkmen ve Özseri (2020) “COVID-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri” adlı çalışmalarında, spor endüstrisi ve bu endüstri kollarında mal ve hizmet üreten tüm kesimlerin yaşadıkları ekonomik kayıpları özetlemişler ve gelecekteki zorlu sürece ilişkin bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Göksel (2020) “Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Spor Organizasyonlarına Etkisi ve Sporda Normalleşme Süreci” adlı çalışmasında, spor organizasyonlarının ertelenmesinin ya da iptal edilmesinin ekonomik etkilerine, finansal risklerine değinilmiş ve normalleşme konusunda yetkili kurum/kuruluşlara önerilerde bulunulmuştur.

4.4.Araştırmanın Sonuçları

Yapılan araştırma sonucunda, bütün kulüplerin 2020 yılında sona eren yıllık finansal raporların tamamında, COVID-19 etkisi açıkça görülmektedir. Söz konusu etki, finansal raporlardaki ilave açıklamalarda ve dipnotlarda ifade edilmiş olmanın yanında finansal tabloların içeriğine yansımaktadır. Bu başlıkta, COVID-19 pandemi dönemi nedeniyle, kulüp finansal raporlarındaki etkiler, öncelikle tablolara yansıyan tutarlar üzerinden özetlenecek, bir önceki dönem ile karşılaştırılacak ve ardından da konuyla ilgili dipnot açıklamalarına yer verilecektir. Finansal yapıya ve raporlamaya ilişkin değerlendirmeler ise sonuç bölümünde birlikte ifade edilecektir.

4.4.1.Finansal Tabloların Yapısında Görülen Etkiler

Futbol kulüplerinin ülkemizde, 31.05.2020 tarihinde sona eren yıllık ve 31.08.2020 tarihinde sona eren ara dönem finansal raporlarından elde edilen bilgilerden hareketle, halka açık olan dört büyük futbol kulübüne ait finansal bilgilerin karşılaştırılması aşağıdaki şekilde özetlenmiştir. Ülkemizdeki özel hesap döneminden farklı olarak yurtdışındaki futbol kulüpleri, 30.06.2020 tarihinde yıllık finansal raporlarını yayımlamaktadırlar. Bu kapsamda, şu ana kadar yayınlanan ve küresel anlamda bilinen büyük futbol kulüplerinden İngiltere’den 4 adet, Avrupa’dan da 4 adet olmak üzere toplam 8 adet futbol kulübüne ait finansal bilgilerin özeti de aşağıdaki tablonun devamında sıralanmıştır.

Tablo 4: Ülkemizdeki Dört Büyük Futbol Kulübü Finansal Tablolarının Özeti (Yıllık)

BEŞİKTAŞ (TL)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.05.2020	31.05.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	68.280	1.614.327	-1.546.047	-95,77
Dönen Varlıklar	1.042.320.212	765.496.198	276.824.014	36,16
Duran Varlıklar	367.245.391	385.824.301	-18.578.910	-4,82
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.180.294.098	1.608.892.069	-428.597.971	-26,64
Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.522.097.405	357.599.722	1.164.497.683	325,64
Özkaynaklar	-1.292.825.900	-815.171.292	-477.654.608	58,60
Hasılat	497.829.215	621.350.216	-123.521.001	-19,88
Net Dönem Kar Zararı	-477.704.296	-305.711.408	-171.992.888	56,26
Net İşletme Sermayesi	-137.973.886	-843.395.871		
FENERBAHÇE (TL)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.05.2020	31.05.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	13.758.016	7.948.189	5.809.827	73,10
Dönen Varlıklar	1.891.630.353	1.835.479.217	56.151.136	3,06
Duran Varlıklar	199.407.804	144.905.806	54.501.998	37,61
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.910.790.580	1.437.897.012	472.893.568	32,89
Uzun Vadeli Yükümlülükler	982.023.759	1.191.179.749	-209.155.990	-17,56
Özkaynaklar	-801.776.182	-648.691.738	-153.084.444	23,60
Hasılat	544.326.007	707.779.639	-163.453.632	-23,09
Net Dönem Kar Zararı	-477.704.296	-205.996.193	-271.708.103	131,90
Net İşletme Sermayesi	-19.160.227	397.582.205		
GALATASARAY (TL)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.05.2020	31.05.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	564.152	9.276.870	-9.276.306	-99,99
Dönen Varlıklar	307.549.474	364.752.468	-57.202.994	-15,68
Duran Varlıklar	1.486.221.951	1.070.098.555	416.123.396	38,89
Kısa Vadeli Yükümlülükler	910.431.417	1.289.689.681	-379.258.264	-29,41
Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.203.104.048	417.865.681	785.238.367	187,92
Özkaynaklar	-319.697.459	-272.671.217	-47.026.242	17,25
Hasılat	899.733.044	927.493.705	-27.760.661	-2,99
Net Dönem Kar Zararı	-46.709.780	24.169.019	-70.878.799	-293,26
Net İşletme Sermayesi	-602.881.943	-924.937.213		
TRABZONSPOR (TL)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.05.2020	31.05.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	1.755.914	5.252.594	-3.496.680	-66,57
Dönen Varlıklar	162.509.222	75.083.723	87.425.499	116,44
Duran Varlıklar	465.941.504	505.129.265	-39.187.761	-7,76
Kısa Vadeli Yükümlülükler	302.242.699	624.974.889	-322.732.190	-51,64
Uzun Vadeli Yükümlülükler	881.402.146	475.555.919	405.846.227	85,34
Özkaynaklar	-555.194.119	-520.317.820	-34.876.299	6,70
Hasılat	446.321.394	361.740.062	84.581.332	23,38
Net Dönem Kar Zararı	-36.299.742	-66.013.568	29.713.826	-45,01
Net İşletme Sermayesi	-139.733.477	-549.891.166		

Tablo 5: Ülkemizdeki Dört Büyük Futbol Kulübü Finansal Tablolarının Özeti (3 Aylık)

BEŞİKTAŞ				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.08.2020	31.05.2020	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	278.415	68,28	210,14	307,75
Dönen Varlıklar	1.037.983.587	1.042.320.212	-4.336.625,00	-0,42
Duran Varlıklar	361.771.257	367.245.391	-5.474.134,00	-1,49
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.245.143.869	1.180.294.098	64.849.771,00	5,49
Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.487.874.578	1.522.097.405	-34.222.827,00	-2,25
Özkaynaklar	-1.333.263.603	-1.292.825.900	-40.437.703,00	3,13
Hasılat	120.271.148	112.893.736	7.377.412,00	6,53
Net Dönem Kar Zararı	-40.390.848	-66.782.308	26.391.460,00	-39,52
Net İşletme Sermayesi	-207.160.282	-137.973.886		
FENERBAHÇE				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.08.2020	31.05.2020	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	39.958.695	13.758.016	26.200.679	190,44
Dönen Varlıklar	1.967.563.854	1.891.630.353	75.933.501	4,01
Duran Varlıklar	209.127.025	199.407.804	9.719.221	4,87
Kısa Vadeli Yükümlülükler	2.050.305.562	1.910.790.580	139.514.982	7,30
Uzun Vadeli Yükümlülükler	958.338.312	982.023.759	-23.685.447	-2,41
Özkaynaklar	-831.952.995	-801.776.182	-30.176.813	3,76
Hasılat	120.114.754	95.276.173	24.838.581	26,07
Net Dönem Kar Zararı	-30.104.849	82.648.019	-112.752.868	-136,43
Net İşletme Sermayesi	-82.741.708	-19.160.227		
GALATASARAY				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.08.2020	31.05.2020	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	2.331.779	564.152	1.767.627	313,32
Dönen Varlıklar	457.765.657	307.549.474	150.216.183	48,84
Duran Varlıklar	1.525.786.530	1.486.221.951	39.564.579	2,66
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.111.432.428	910.431.417	201.001.011	22,08
Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.231.129.451	1.203.104.048	28.025.403	2,33
Özkaynaklar	-359.009.692	-319.697.459	-39.312.233	12,30
Hasılat	151.761.129	191.955.376	-40.194.247	-20,94
Net Dönem Kar Zararı	-39.566.147	79.592.665	-119.158.812	-149,71
Net İşletme Sermayesi	-653.666.771	-602.881.943		
TRABZONSPOR				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	31.08.2020	31.05.2020	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	2.785.402	1.755.914	1.029.488	58,63
Dönen Varlıklar	158.247.857	162.509.222	-4.261.365	-2,62
Duran Varlıklar	486.014.647	465.941.504	20.073.143	4,31
Kısa Vadeli Yükümlülükler	387.653.991	302.242.699	85.411.292	28,26
Uzun Vadeli Yükümlülükler	871.965.921	881.402.146	-9.436.225	-1,07
Özkaynaklar	-615.357.408	-555.194.119	-60.163.289	10,84
Hasılat	50.091.429	190.928.395	-140.836.966	-73,76
Net Dönem Kar Zararı	-60.264.196	106.889.757	-167.153.953	-156,38
Net İşletme Sermayesi	-229.406.134	-139.733.477		

Tablo 6: İngiltere’den Seçilen 4 Futbol Kulübünün Finansal Tablolarının Özeti

MANCHESTER UNITED (Sterlin)				
HESAP GRUBU/KALEMLER	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	51.539.000	307.637.000	-256.098.000	-83,25
Dönen Varlıklar	224.806.000	388.323.000	-163.517.000	-42,11
Duran Varlıklar	1.158.660.000	1.108.202.000	50.458.000	4,55
Kısa Vadeli Yükümlülükler	398.344.000	428.844.000	-30.500.000	-7,11
Uzun Vadeli Yükümlülükler	633.890.000	652.479.000	-18.589.000	-2,85
Özkaynaklar	351.232.000	415.202.000	-63.970.000	-15,41
Hasılat	509.041.000	627.122.000	-118.081.000	-18,83
Net Dönem Kar Zararı	-23.233.000	18.881.000	-42.114.000	-223,05
Net İşletme Sermayesi	-173.538.000	-40.521.000		
CELTIC (Sterlin)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	22.406.000	34.057.000	-11.651.000	-34,21
Dönen Varlıklar	52.153.000	62.126.000	-9.973.000	-16,05
Duran Varlıklar	92.107.000	80.935.000	11.172.000	13,80
Kısa Vadeli Yükümlülükler	49.929.000	44.414.000	5.515.000	12,42
Uzun Vadeli Yükümlülükler	12.864.000	16.885.000	-4.021.000	-23,81
Özkaynaklar	81.467.000	81.762.000	-295.000	-0,36
Hasılat	70.233.000	83.410.000	-13.177.000	-15,80
Net Dönem Kar Zararı	-368.000	8.738.000	-9.106.000	-104,21
Net İşletme Sermayesi	2.224.000	17.712.000		
EVERTON (Sterlin)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	56.404.000	27.429.000	28.975.000	105,64
Dönen Varlıklar	125.653.000	112.660.000	12.993.000	11,53
Duran Varlıklar	249.446.000	284.832.000	-35.386.000	-12,42
Kısa Vadeli Yükümlülükler	124.811.000	230.661.000	-105.850.000	-45,89
Uzun Vadeli Yükümlülükler	250.288.000	166.831.000	83.457.000	50,02
Özkaynaklar	70.932.000	160.802.000	-89.870.000	-55,89
Hasılat	185.882.000	187.664.000	-1.782.000	-0,95
Net Dönem Kar Zararı	-139.869.000	-111.815.000	-28.054.000	25,09
Net İşletme Sermayesi	842.000	-118.001.000		
RANGERS (Sterlin)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	11.126.000	1.037.000	10.089.000	972,90
Dönen Varlıklar	41.038.000	23.860.000	17.178.000	71,99
Duran Varlıklar	77.748.000	75.230.000	2.518.000	3,35
Kısa Vadeli Yükümlülükler	72.338.000	49.224.000	23.114.000	46,96
Uzun Vadeli Yükümlülükler	14.654.000	16.982.000	-2.328.000	-13,71
Özkaynaklar	31.794.000	32.884.000	-1.090.000	-3,31
Hasılat	59.033.000	53.171.000	5.862.000	11,02
Net Dönem Kar Zararı	-17.462.000	-11.277.000	-6.185.000	54,85
Net İşletme Sermayesi	-31.300.000	-25.364.000		

Tablo 7: Avrupa'dan Seçilen 4 Futbol Kulübünün Finansal Tablolarının Özeti

BORUSSIA DORTMUND (Avro)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	3.157.000	52.120.000	-48.963.000	-93,94
Dönen Varlıklar	51.793.000	93.150.000	-41.357.000	-44,40
Duran Varlıklar	451.466.000	391.754.000	59.712.000	15,24
Provizyonlar	8.186.000	12.972.000	-4.786.000	-36,89
Toplam Yükümlülükler	172.547.000	86.094.000	86.453.000	100,42
Özkaynaklar	334.337.000	389.518.000	-55.181.000	-14,17
Hasılat	442.126.000	446.030.000	-3.904.000	-0,88
Net Dönem Kar Zararı	-49.662.000	25.844.000	-75.506.000	-292,16
Net İşletme Sermayesi	43.607.000	80.178.000		
INTER (Avro)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	16.898.000	15.664.000	1.234.000	7,88
Dönen Varlıklar	107.588.000	130.681.000	-23.093.000	-17,67
Duran Varlıklar	449.515.000	429.088.000	20.427.000	4,76
Kısa Vadeli Yükümlülükler	99.409.000	53.820.000	45.589.000	84,71
Uzun Vadeli Yükümlülükler	320.376.000	323.619.000	-3.243.000	-1,00
Özkaynaklar	137.318.000	182.330.000	-45.012.000	-24,69
Hasılat	85.578.000	144.941.000	-59.363.000	-40,96
Net Dönem Kar Zararı	27.607.000	72.646.000	-45.039.000	-62,00
Net İşletme Sermayesi	-212.788.000	-192.938.000		
JUVENTUS (Avro)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	5.917.079	9.744.722	-3.827.643	-39,28
Dönen Varlıklar	258.319.852	165.339.035	92.980.817	56,24
Duran Varlıklar	910.026.571	751.170.621	158.855.950	21,15
Kısa Vadeli Yükümlülükler	403.604.924	360.215.100	43.389.824	12,05
Uzun Vadeli Yükümlülükler	486.611.963	499.997.934	-13.385.971	-2,68
Özkaynaklar	239.204.587	31.242.712	207.961.875	665,63
Hasılat	573.424.092	621.456.394	-48.032.302	-7,73
Net Dönem Kar Zararı	-89.682.106	-39.895.794	-49.786.312	124,79
Net İşletme Sermayesi	-145.285.072	-194.876.065		
OLYMPIQUE LYONNAIS (Avro)				
HESAP GRUBU/KALEMLERİ	30.06.2020	30.06.2019	MİKTAR FARK	ORAN
Nakit ve Nakit Benzerleri	32.941.000	11.962.000	20.979.000	175,38
Dönen Varlıklar	111.294.000	103.342.000	7.952.000	7,69
Duran Varlıklar	591.949.000	526.341.000	65.608.000	12,46
Kısa Vadeli Yükümlülükler	182.746.000	118.829.000	63.917.000	53,79
Uzun Vadeli Yükümlülükler	290.430.000	244.422.000	46.008.000	18,82
Özkaynaklar	230.067.000	266.431.000	-36.364.000	-13,65
Hasılat	180.693.000	220.854.000	-40.161.000	-18,18
Net Dönem Kar Zararı	-36.606.000	6.404.000	-43.010.000	-671,61
Net İşletme Sermayesi	-71.452.000	-15.487.000		

4.4.2. Finansal Raporlardaki Açıklamalarda Görülen Etkiler

COVID-19 pandemi dönemi etkisi, gerek ülkemizde gerekse Avrupa'daki futbol kulüplerini derinden etkilediği için, finansal tabloların yapısında ve oranlarında görülen olumsuz etkiler, finansal raporlarda da birçok açıdan ifade edilmiştir. Finansal raporlarda belirtilen açıklamalar, geleceğe ilişkin tahminler, politikalar ve yaşanan önemli belirsizliğe ilişkin yönetim tarafından alınan önlemlere ilişkin dipnotlar ise aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- a) COVID-19 pandemisi nedeniyle, sosyal ve ekonomik aktiviteler olumsuz yönde etkilenmiş ve Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından 19.03.2020 tarihi itibarıyla tüm liglerin ertelenmesine karar verilmiştir. 28.05.2020 tarihinde Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) tarafından Süper Toto Süper Lig'in 12 Haziran'da tekrar başlayacağı açıklanmış ve önleyici tedbirler kapsamında mevcut müsabakalar ertelenerek ilerleyen tarihlere bırakılmıştır. Söz konusu gelişmeler neticesinde, performansa dayalı gelirlere önemli azalmalar olmuş ve bu gelirler bir sonraki dönemlere sarkmıştır. Ayrıca, 2019/2020 Spor Toto Süper Lig Cemil Usta Sezonu'nun 26.07.2020 tarihinde sona ermesi nedeniyle, ligin bitirilmesi derecesi yönelik gelirler de kayda alınamamıştır. Temmuz ayında tamamlanan ertelenmiş ligde, performansa yönelik olarak 8 futbol müsabakasının gelirleri ise 31.05.2020 tarihli finansal tablolara gelir olarak yansıtılmamış, sonraki döneme aktarılmıştır.
- b) COVID-19 pandemisi nedeniyle, raporlama tarihinden sonraki olaylara ilişkin, futbol kulübü yönetimi ile profesyonel sporcular ve teknik kadronun ücretleri tam olarak ödenememiştir. COVID-19 nedeniyle Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), 07.04.2020 tarihinde 1714 sayılı bir sirküler yayınlamış ve Türkiye Futbol Federasyonu 08.04.2020 tarihinde benzer nitelikte bir görüşle COVID-19'u salgınını "mücbir sebep" olarak tanımlamıştır. Bu kapsamda gerek kulüpleri gerekse sporcuların menfaatini korumak amacıyla her iki tarafın birlikte çalışmasını, karşılıklı mutabakatla sözleşme bedelinde makul bir indirim ya da ödemenin ertelenmesini tavsiye etmiştir. Bu karar çerçevesinde, kulüplerin bilançosunun aktifinde yer alan sporcular ve bunlarla yapılan sözleşmelerde yazılı ücretler ile garanti ücret yükümlülüklerinde indirim yapılması konusunda görüşmeler sürdürülmekte olup, finansal raporun yayımlanma tarihi itibarıyla de bir gelişme yaşanmamış, ücret konusunda anlaşma sağlanamamıştır. Anlaşmazlıklar veya sözleşme feshi gibi nedenlerle ortaya çıkan uyuşmazlıklarda, kulüp aleyhine FIFA bünyesinde açılan alacak davalarında ise yargılama süreci hala devam etmektedir.

- c) Kulüplerin sürekliliği ilkesine yönelik hazırlanan finansal tablolarda, COVID-19 nedeniyle, dönem varlıklardaki artış yavaşlamış ancak kısa vadeli yükümlülüklerdeki artış hızlanmıştır. Bu durumda, kulübün net işletme sermayesi negatife dönmüş ve kısa vadeli yükümlülükleri yerine getirme konusunda önemli belirsizlikler görülmeye başlanmıştır. Ayrıca, özkaynaklarda, içinde bulunulan dönemde ve geçmiş yıllardaki zararlar dikkate alındığında, Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin 376. Maddesi'ne göre borca batık olma durumu söz konusudur. Ancak, kulüplerin yaşadıkları finansal zorlukların, kulüp yönetiminin aldığı tedbirlerle ve ilave gelir katkılarıyla gerçekleştirilecek atılımlarla aşılması beklenmektedir. Aynı şekilde, kulüp yönetiminin geleceğe yönelik beklentilerinin ve nakit akış planlarının gerçekleşmesi durumunda, söz konusu olumsuz etkilerin ve önemli belirsizliklerin ortadan kalkacağı değerlendirilmektedir.
- d) COVID-19 nedeniyle nakit akışları bozulan spor kulüplerinin, kredi anaparası ve faiz ödemesinin erteleneceği ve ilave finansman desteğinin sağlanacağı 23.03.2020 tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından duyurulmuştur. Bu duyuruda belirtilen Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi kapsamında kreditor bankalarla görüşmeler yapılmış ve kredilerin faiz ödemelerinin 6 ay süreyle ertelenmesi talep edilmiştir. Ayrıca kulübün çeşitli bankalarla, kredi borçları ve bunların yapılandırılması hususundaki görüşmeleri ile vergi borçlarına yönelik yapılandırma talebi görüşmeleri de devam etmektedir.
- e) Kulüp gelirlerinin azalması, nakit akışlarının bozulması, faaliyetlere yönelik önemli belirsizliklerin varlığı ve COVID-19 pandemi döneminde yaşanabilecek ikinci bir dalganın finansal tablolar üzerindeki makul etkilerin tahmin edilememesi, mevcut kaynaklarının etkin yönetimi konusunda ilave tedbirler alınmasını gerektirmiştir. Bu kapsamda, ilave gelir artırıcı, kaynak yaratıcı her türlü tedbirin desteklenmesi, cari giderlerin optimum seviyede tutulması ve mali yapının güçlendirilmesi konusunda ilave kararlar alınmıştır. Ayrıca, döneme ait gelir tablosunun "Satışların Maliyeti" hesabında muhasebeleştirilen sporcuların ücreti, teknik kadro ücretleri ve sporcuların kiralama ücretleri, sezonun haziran ve temmuz ayına kadar uzaması nedeniyle bir sonraki döneme sarkıtılmış ve dönemsel ilkesi gereğince ertelenerek muhasebeleştirilmiştir.
- f) Sportif faaliyetlerin durdurulması, kulüplerin yayın hakkı geliri, sponsorluk, isim hakları ve reklam gelirlerinde önemli kayıplara neden olmuştur. Bu kayıpların muhasebeleştirilmesine yönelik etkiler ise, gelecekte gerçekleştirilecek faaliyetleri etkileme gücüne

sahiptir. Bu kapsamda ertelenen döneme tekabül eden bu gelirler, müşteri sözleşmelerinden doğan yükümlülükler hesabında muhasebeleştirilmiştir. Ayrıca, finansal duruma yönelik yapılan varsayımlar, nakit akışlarına yönelik tahminler ise konjonktürel gelişmelerle birlikte belirsizliğini devam ettirmektedir. Lisanslı ürün satış mağazalarının kapanmış olması, stadyum gelirlerinin ortadan kalkması, yayın gelirlerinin olmaması, faiz ve döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar, kulüplerin borçlanmasına olumsuz yönde yansımakta ve finansal zorlukları beraberinde getirmektedir.

5. SONUÇ

COVID-19'un pandemi olarak kabul edilmesi ve devamında alınan önleyici tedbirler, bütün dünyadaki tüm alanlarda olduğu gibi ekonomik hayatı etkilemiş; işletmeleri, kurum ve kuruluşları önemli belirsizliklerle karşı karşıya bırakmıştır. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası organizasyonların ve spor müsabakalarının ertelenmesi, FIFA ve UEFA gibi düzenleyici kuruluşların sportif faaliyetleri durdurması ile birlikte ülkemizde ve Avrupa'daki futbol kulüplerinin finansal yapılarında ve nakit akışlarında bozulmalar meydana getirmiştir. Bu kapsamda, bu çalışmada, Türkiye ve Avrupa'daki toplamda 12 futbol kulübünün 2019-2020 dönemi finansal tabloları ve bağımsız denetim raporları incelenmiş ve COVID-19 pandemi döneminin etkileri değerlendirilmiştir. Ayrıca, Avrupa'da henüz yayımlanmamış olsa da, ülkemizde pandemi sonrasındaki 31.08.2020 tarihli ilk çeyrek faaliyet raporlarının yayımlanmış olmasından hareketle, bu döneme ait bilgilere de ulaşılmış ve yapılan değerlendirmelerde dikkate alınmıştır.

İncelenen 12 futbol kulübünün finansal yapısında ve raporlamasında görülen etkilere bakıldığında göze çarpan ilk husus, nakit ve nakit benzerlerinde görülen olumsuz değişimdir. Pandemi öncesinde tutulan nakit tutarı, pandemi sonrasında ciddi oranlarda azalma göstermiştir. İşletmelerin nakit akışlarının bozulmasını dikkate aldığımızda, bu durumun normal olduğu kabul edilse dahi, geleceğin en önemli konusunun nakit yönetimi ve likidite olacağı da muhakkaktır. Ayrıca, dönen varlıklardaki azalışlar, kısa vadeli borçlanmalarla giderilmeye çalışılmış ve net işletme sermayesi bundan olumsuz etkilenerek negatife dönüşmüştür. Dolayısıyla, kulüplerin normal faaliyet döngüsü içerisinde; rutin işlemlerin yürütülmesi, borç alacak ilişkilerinin yönetilmesine yardımcı olacak çalışma sermayesindeki azalış, kulüplerin yükümlülüklerini yerine getirme konusundaki problemlerine ek olarak, kısa, orta ve uzun vadeli kararlarını ve sürdürülebilir bir faaliyet döngüsünü de çok büyük oranda etkileyecektir. Bununla birlikte, gerek kısa vadeli gerekse uzun vadeli borçlanma tutarlarındaki artışlar, mevcut durumda bir gereklilik olarak kabul edilmekle birlikte, özkaynaklardaki

azalışlar, ilerleyen dönemlerde işletmenin sürekliliğine ve sürdürülebilirliğe yönelik bir tehdit unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu durum, bağımsız denetim raporlarında da ifade edilmiş ve denetçi görüşünde dikkat çekilen hususlar paragrafında özellikle vurgulanmıştır.

İncelenen faaliyet raporlarında; sportif ve ticari faaliyetlerin durdurulmasının gelirlerde neden olduğu azalışlar, hem hasılat tutarında hem de dönem kar/zararında etkisini göstermektedir. Hemen hemen bütün kulüplerin hasılatında azalma meydana geldiği ve sözleşmelerden kaynaklı yükümlülükleri de devam ettiği için, döneme ilişkin faaliyetler zararlı sonuçlanmıştır. Özellikle, Türkiye’deki kulüplerde, geçmiş yıllardan gelen birikimli zararları da dikkate aldığımızda; kulüplerin karşı karşıya oldukları risklerin büyüklüğü ve önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Ülkemizde 31.08.2020 tarihinde sonra eren çeyrek dönemlik raporlar incelendiğinde ise; yıllık raporlarda görülen etkinin önemli ölçüde devam ettiği, varlıklardaki azalışların, kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerdeki artışların sürdüğü ve buna karşılık hasılat ve karlılıkta yeteri kadar iyileşme sağlanamadığı görülmektedir.

COVID-19 pandemi döneminin diğer alanlarda olduğu gibi özellikle ekonomik etkilerinin artarak devam ettiği şu günlerde; futbol kulüplerinin yaşamış oldukları sorunlar, Pandemi önemli ölçüde kontrol altına alınsa dahi, kısa vadeli olmaktan ziyade uzun vadeli yapısal çözümlerle giderilmelidir ve kriz yönetimi politikalarına ağırlık verilmelidir. Bu kapsamda, kulüp faaliyetlerinin şeffaf ve hesap verilebilir olması, kurumsal yönetim anlayışıyla bilgi paylaşımının yapılması, varlık ve kaynakların verimli kullanılması ve bu konuda UEFA Fair Play kriterlerine uygun olarak mali durumun iyileştirilmesi ve denk bütçenin sağlanması, bu tür durumlarda yaşanabilecek sorunları minimize edecek ve sürdürülebilir bir finansal yapının ve faaliyet döngüsünün oluşmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

AASB. (2020). The Impact of Coronavirus on Financial Reporting and the Auditor’s Considerations. New and Alerts, AASB–AUASB JOINT FAQ.https://www.aasb.gov.au/admin/file/content102/c3/AASB19009_COVID19_FA.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

Adana, B., ve A., Özbirecikli, M. (2020). Bağımsız Denetim Sürecinin COVID-19 Salgınının Etkileri Açısından Değerlendirilmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (2), 2080-2093.

Akkaş, J. (2020). CFO’lar İçin 10 Soru: COVID-19’un İşletmeniz Üzerindeki Etkisinin Raporlanması. Grant Thornton Makaleler.

Erişim tarihi: (7 Mayıs 2020, <https://www.grantthornton.com.tr/en-guncel/makaleler/cfoler-icin-10-sorular> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

BDS 570 İşletmenin Sürekliliği Standardı

Cavlak, H.(2020). COVID-19 Pandemisinin Finansal Raporlama Üzerindeki Olası Etkileri: BİST 100 Endeksi'ndeki İşletmelerin Ara Dönem Finansal Raporlarının İncelenmesi, *Gaziantep University Journal Of Social Sciences, Special Issue* 143-168. <https://doi.org/10.21547/jss.755865>

Deloitte.(2020). COVID-19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri, <https://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/financial-advisory/articles/COVID-19-un-isletmelere-olan-finansal-etkileri.html>

(Erişim Tarihi: 01.06.2021).

Gough, C.(2020). COVID-19: Effect on Revenue from Sports Industry Worldwide 2020,

<https://www.statista.com/statistics/269797/worldwide-revenue-from-sports-merchandising/> (Erişim Tarihi: 01.06.2021).

Göksel, A. G. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Spor Organizasyonlarına Etkisi ve Sporda Normalleşme Süreci. *Turkish Studies*,15(4),451-462. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44314>

http://sportif.galatasaray.org/35_bagimsiz-denetim-raporlari.aspx

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://aktie.bvb.de/eng/Publications/Annual-Reports>

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

https://bjk.com.tr/sirketlerimiz/futbol_as/finansal_tablolar

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://investisseur.olympiquelyonnais.com/en/financial-information/annual-reports.html>.(Erişim Tarihi 04.05.2021).

<https://ir.manutd.com/financial-information/annual-reports/2020.aspx>

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.celticfc.com/club/celtic-plc-investor-relations/celtic-plc-annual-reports> (Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.evertonfc.com/club/shareholders/statement-of-accounts>

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.fenerbahce.org/fbfutbol?d=2> (Erişim Tarihi: 04.05.2021).

https://www.inter.it/en/societa_club/investor-relations

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.juventus.com/en/club/investor-relations/statements/reports#season-2019-20>

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.rangers.co.uk/investor-information/3xiJwTahGEhZWGZAUCkMy1>

(Erişim Tarihi: 04.05.2021).

<https://www.trabzonspor.org.tr/tr/yatirimci-iliskileri/sportif-as-sirket-bilgileri/finansal-raporlar> (Erişim Tarihi: 04.05.2021).

ICAEW. (2020). Coronavirus, Going Concern and the Auditor's Report. Insights.(Erişim tarihi: 04.05.2021)
<https://www.icaew.com/insights/features/2020/mar-2020/coronavirusgoing-concern-and-the-auditors-report> (Erişim Tarihi: 20.12.2020).

İSMMMÖ.(2020). Koronavirüsün (COVID-19) Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Çalışmaları Üzerine Muhtemel Etkileri, *İSMMMÖ Bağımsız Denetim Komitesi*,

https://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/e_kitap/31032020_bulten.pdf (Erişim Tarihi: 05.05.2021).

Koç, M.A.(2020). COVID-19 Salgınının Yarattığı Küresel Kriz Bağlamında Sosyal Medyada Kriz Yönetimi: Türk Hava Yolları Örneği, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, Cilt 7, Sayı 7, s.190-200, ISSN:2148-9963

Koçak, U. ve Z., Kaya, D.Ö.(2020). COVID-19 Pandemisi, Spor, Sporcu Üçgeni: Etkilenimler ve Öneriler, *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2): 129-133

KPMG.(2020). COVID-19 Gündemi, Yeni Gerçeklikte Makro Trendler, <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2020/04/COVID-19-muhasebesel-etkileri.pdf> (Erişim Tarihi: 14.05.2021).

KPMG.(2020). COVID-19'un Muhasebesel Etkileri, <https://home.kpmg/tr/tr/home/gorusler/2020/07/COVID-19-gundemi.html>.(Erişim Tarihi: 07.04.2021).

Lange, D.(2020). Potential Revenue Loss of European Football Leagues due to the Coronavirus,

<https://www.statista.com/statistics/1105710/potential-revenue-loss-of-major-europe-football-leaguesdue-to-the-coronavirus-COVID-19-by-source/#statisticContainer> (Erişim Tarihi: 07.04.2021).

Mazars. (2020). COVID-19: Accounting Implications in Both 2019 & 2020 Financial Statements, April, France Financial Reporting Advisory Department,
<https://www.mazars.com/content/download/991808/51848040/version//file/accounting%20implications%20COVID-19.pdf>

(Erişim Tarihi: 07.04.2021).

McKinsey & Company. (2020). COVID-19: Implications for business. Our Insights (Executive Briefing)

PWC.(2020). Güncel Finansal Raporlama Konularına Kısa Bir Bakış <https://www.pwc.com.tr/tr/hizmetlerimiz/denetim/ufrs-raporlamasi/bultenler/finansal-raporlama-standarti-tfrs-mayis-haziran-2020.html>. (Erişim Tarihi: 07.04.2021).

TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Standardı

TMS 10 Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar Standardı

TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardı

Türkmen, M. ve Özsarı, A.(2020). COVID-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri, *International Journal of Sport Culture and Science*, June, 8(2), Doi:10.14486/IntJSCS.2020.596

